

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébutt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal után történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek s pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezés s megités-teltes. Örök váltás. A fumevasp. ügyében indulóponit Vu-kovár helyett Mohács javasoltatik. Lapszemelvény; magyar gazd. Egyesület; Turóc-megye közgyűlése, fölvilágosítás Sz. Lnek a P. Hirlapban közölt feleletére; budapesti napló; igazítás.

Amerika (S. Ana és Canalizo tábornokok elleni eljárás; újabb zavargások Guatimalában; a bekeblésítési ügy.)

Spanyolország (Miniszteri látogatás akadályai; nép-mozgalom Madridban; börtönlátogatás korlátoztatása.)

Franciaország (Montholon; új vasutvonalak; Algier számára fiókbank állítottatik; újabb pénzajánlatok; marokkai határ-viszonyok elintézése; inditvány új adófaj iránt; a kamrák működésének rövid áttekintése.)

Anglia (Parlamenti munkafolyam; O'Connell az alsóházban; közoktatásügy-körüli viták; áttérési jelenetek; cukor-vámügy.)

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ó cs. s ap. kir. Föls. almasi Rudics József bács-megyei főispánnak pápa ő szentségétől nyert szent Gergely-rendiközépkeresztelfogadását s viselhetőségét megengedni. U h l a r i k János nyitrai kanonokot szikla-bécei sz. Benedek apátjává; K r a j e s i k János szinte nyitrai kanonokot zabori szent Ipoly s végre V i b e r József esztergomi kanonokot pécsváradai bold. szüz ezimzetes apátivá kinevezni legkegy. méltóztatott.

A nagyszombati kerületi tábla jegyzőjévé báró H ö l l e r - B e r t r a m Mórész, ugyanazon táblai jegyzőkönyvi íktató lón alkalmazva.

Örökvaltság. Minden nemzetnél, mely általalakulása küszöbén, vagy azon kissé beljebb áll, olly számos a teendők sora, olly tömött az eldöntésre várakozó kérdések halmaza, hogy a törvényhozás legnehezebb feladatai közé sorozhatni e számos teendő, és valóban korszerű vagy igen korszerűeknek látszókérdésekül kiszemelni azt, mely a többinek mintegy alapja, mellyre bizton építhetni, vagy mintegy középpontja, honnét azok kiágzanak; életelő nedvöket szíjják, hogy azért egykor uzsorával kamatozozzanak a nemzetegészek. — Melly ország törvényhozása szerencsésen tulesett e' krisisen, annak haladása nemcsak biztos, de minden szempontbul nyereséges is. —

Nemzetünk politikai történetét figyelmesebben vizsgálván, a tulajdonképeni általalakulás indulóponit csak az 1825ki országgyűlésben lehetjük fel. — Ez által nem akarom azt állítani, mintha eddig, vagy is 900 egész évig mindig tespedés bilincsei alatt nyögtek volna harezos apáink, oh nem! ők szerzették, alapították s védtek meg a hazát, véreket ontották szabadsága mellett, de, mint más nemzetek is, a' hűbér s egyéb évezredes előítéletek vastag ködéből kibontakozni nem bírván, jobbadán a' castok érdekeit simitgató alkotványi sánczain álltanak őrt, s velök és mellettök — mint más országokban is — veszniök kelle azon millióknak is, kik ezen alkotványoknak ugszólván semmi vagy csak igen kevés jöteknységát izlelhettek, míg terheiben olly bőven részesítettének. Már pedig olly mozgalmak, mellyek kiválólag egyesek, vagy osztályok szabadtékai s kiváltságai felé gravitálnak, általalakulási indulóponit nem vehetök. —

Az 1792ki országgyűlés fejtett ugyan ki némi energiát főleg a' nemzeti nyelv irányában, de itt meg is állapotott a' nélkül, hogy egyuttal a' pergamenek szögletes betűhöz tapadt jogok körülírásához, vagy aránylagos s'józanul tanácsolható közelítéséhez fogott volna; az 1825ki törv. hozás sem tön e' téren változtatást; mert ez is tisztán alkotványos oppositíót láttat; voltak mindazáltal egyedek ezen alkotványos ellenzék tagjai közt, kik némelly közérdeklő kérdések fölött rendületlenül kimondották itéleteiket mellyek alap-eszméjít rejték az egykor kifejlendő s létre hozandó polgári szabad institutióknak s először tétetek szelidebb értelemben említés a' népről. Igen a' népről, mert a' nép alkotja legnagyobb részét az országnak, ennek öszszege a' szabadtékos osztályokkal teszi a' nemzetet; hogy tehát viszsztatérjek kiindulási pontomhoz, ohajtom: minden teendőink s korszerű kérdéseink közt fő elintézési tárgyunk legyen a' nép; ennek érdeke, és azon jogok, mellyek őt mint embert mint honlakost illetik; de mellyeket,

nem levén mindedig polgári neve — mint másutt, ugy nálunk is több századon keresztül nélkülöznie kelle; s hogy ez másutt hamarabb eszközöltetett, nem csuda, mert a' miveltésg jótékony sugárai hamarabb hatottak azokhoz nemzeti nyelvü neveltetés által, mint hozzánk másfél századig a' török járom alatt nyögöttekhez, később pedig vallási s belháborok és visszavonás által zaklattottakhoz.

Az 1832/ki országgyűlés végre szettekteinte a' haza fő szükségéin, mellyek orvosoltatása tömredékségök miatt majdmajd lehetetlenné vált már, meggyőződök arról, hogy igen sokban hátramaradtunk, hogy többnek küzdünk hiányával, mint mennyinek birtokában vagyunk — de egyszersmind önkeblébe tekintve ott egész tömegét találta fel a' férfias akaratnak, szilárd erőnek, törhetlen szorgalomnak, látta szelid képét a' mindent magáhozlelő emberiségnek, látta a' világgóság szövetségét lobogni a' felebaráti szeretet oltára előtt, s a' nemzetiség zászlóján olvasá e' szavakat: „igazság és jogszerűség“ — Nem csudálhatni tehát, hogy illy készületek, vagy inkább illy emberbaráti érzelmek előtt az eddig itésgekedő népsorsárolí gondoskodás lón a' törvényhozás tendőinek legelsőbbike; de a' többség ez alkalommal is megtartá az urbéri rendszert, és csak szabályozá azt, engedve a' földnépnek némi kedvezvényeket is — és ezért áldás tetteikért! Van azonban ez urbért szabályozó pontok közt egy, mely az akkori törv. hozásra hervadhatlan repkényt fűzött, s melly az utódoknak mintegy erkölcsi kötelességökké tevé annak józan, czélszerű fok és rendszerint teljes létesítését — és ez: az örökvaltság megengedtetése. —

E' szó, Örökvaltság már az őszövetségben nemét jelenté az üdvezülésnek; magasztosan dobogott a' jós ember keble, az apostol szíve, midőn arról a' néphez szólt vagy irt: kérdem: nem ezen szóval mondja e' nyelvünk ama' szentségdús áldozatot is, mellyet a' bün fiáért istenember szenvedett? És ime most mi is a' 19ik század dereka felé örökvaltságot emlegetünk, tehát áldozatot, mellyet a' haza oltárára egyesek rakván le, száz meg százra hintik a' földi jöteknység boldogító harmatát! Itt azonban kérdés támadhat: mikép lehet a' jobbágy fölmentése áldozat? lássuk. — Őseink ezelőtt jól régen fegyverrel szerezvén sajátáikká ezen ország sikjait és hegyeit, folyamit és tavait, azokat a' mar adék a' iknak hagyká ama' százszekkel együtt, kiket — mint kar és kard által leigázott személyrabszolgákat az osztályrészőkül jutott földeken munkában farsztának; azok a' fegyvererőn kívül más hatalmat nem ismervén, a' meghódolt vagy meghódított rabszolgákat hasonló terhek alatt, mint ök vevék át apáiktól, hagyká messzre utódaikra; ekkép itt, mint másutt is, a' hosszas szokás — habár az újabb korban kifejtett emberjogi eszméknél fogva most már igazságtalan, sértő és természetellennek látszó, de még is — törvényes jogot képezvén azokat a' földesuraik arucikkékké aljasították, rólok vastag törvénykönyveinkben említés egész 1. Lajosig többnyire ott van, külföldről utánzótt törvényeink nyomán, hol orr-füllevágatásról, szem-kiszuratasról, vagy adófizetésről van szó, de mindenütt hallgat rólok nálunk a' krónika, mint azon időszaki külföld egyéb törvényhozásiban, hol jogról, kiváltságról, szabadtékról sat. tétetik rendelkezés. — Ők mind személyeikre, mind vagyónukra nézve az azon kor nézete szerint földesuraiknak felelősségtelen hatalma alá rendeltettek, keresvényök ezeket illeté, ezek által eladathattak, kicséreltethettek. Mindezek első szaku királyaink, ugy az ország tehetős földtulajdonosainak adományleveleiből teljesen kiviláglanak. Ezekből kitétszik az is, hogy az uri szolgálatok nemre, mennyiségre, és időre nézve ezen rabszolgák irányában országosan soha sem határozattak el, hanem azok egészen a' tulajdonos tetszése szerint szabattak meg: innen vagynak ezen tartozásoknak még ma is az ország külön részein más és más nemei, elnevezései sa't. amint t. i. az eredeti földbirtokosok egyike vadászni,

másik halászni, harmadik szőlőt mivelni, 4dik lakomázni stb. szeretett.

Nagy Lajos alatt halljuk a' parasztot először mint embert említetteti, fresco-képben ugyan, de még is mint tárgyat a' törvényhozásnak, itt kötelességei, uri tartozásai kiszabhatnak, meghatározattik azok mennyisége, szabad költözhetése kimondatik; de földesurának teljes hatalma alatt marad, míg ennek birtokában lakik. Ezen szabad költözés többé kevésbbé majd tagittatott, majd megszorítottat a' későbbi uralkodók alatt, főleg a' dózsai paraszt háboru elnyomatása után 2d. Ulászló idejében, míg végre a' szüntelen vérengző török és német harezok az igazgató hatalmat eljárásaiban annyira késlelteték, hogy a' szabad költözés, melly a' parasztnak eddigi főjoga volt — az 1608: 13. t. cz. szerint egészen a' megyékre bízott, s ekkép mintegy megszűnt országgyűlési tárgy lenni, s habár az 1715: 97, és 101; az 1723: 18's 61. t. cikkkek vissza akarák is az előbbi sulygyent állítani, s a' jobbágyokat földesuraik ellenkivánák a' megyék által védetni, mindazonáltal ezen törvények igen általányosak s minden értelmű magyarázatot elszenevők levén, az ohajtott sikert nem hozhatták meg. Mária-Terézia és ild. József voltak, kikben a' szegény földnép pártfogókra talált, de rendelkezéseik országos törvény által nem levén szentesítve, a' magyar nemesnek pedig a' legüdvösb provisoriumokat sem levén természeté olly sinórmértékül használni, mellyen tullepni nemcsak tilos, de szentségtörésnek is tartaná, a' követkevény vala, hogy a' paraszt jobbágy ismét csak jobbágy maradt, szegény, miveletlen, zaklattott s igen sok helyen az emberi méltóság illuziója, mint előbb volt. Igy talála őt az 1836ki törvényhozás, melly az örökvaltságot megengedé.

Láthatni ezekből, hogy nálunk a' jobbágy-hasznvételel ország-alapítás óta szakadatlan joga volt a' földesurnak, pedig ollyan joga, mellyet, mint a' hazát, ököllel szereztek az ősek s mellyet később folytonos szokás törvénynyé szentesített; — így tehát az, ki a' jobbágyot minden tartozási és szolgálati kötelességei alól felmentené s őta világha mint szabad polgárt bevezetné, még pedig ollyan alakban, mint ki ezentul csak a' statusnak és fejedelemnek lenne alattvalója, igenigen szép áldozatot tenne.

Az örökvaltsági engedély tehát legdicőbb müve az 1836ki törvényhozásnak, mert az egy ország száz ezerei előtt nyitja fel a' földi jóllét, emberi és polgári szabadság ajtaját, s biztos haladására egyengeti előtte az ösvényt. Egyébiránt ezen áldozat valódi csak ugy és akkor lenne, ha és mikor a' földesur parasztit önként minden követelhető kárpótlás nélkül szabaditná fel, ez azonban a' mint létesíthetlen, épen ugy az országra nézve inkább lenne káros mint nyereséges; mert a' tehetősök roppant javadalmaik illó kezelteését emberkézhiány miatt elhanyagolni kénytelenítettének s ekkép az ország elszegényülési alapja meg lenne vetve; a' paraszt pedig keleties indolentiájánál s henyességénél fogva nem tudván kellőleg becsülni szabadságát, mellyhez olly könnyen jutna, előkészítés nélkül ezentul még hajlandóbb lenne szándékos heverésre, s mindent, mint a' felszabaditást, — sült galambént várna szájába; már pedig ország hatalmas, erős és gazdag nem lehet ott, hol annak egyes polgárai miveletlenek, tunyák, dologtalanok és szegények. Az örökvaltságnak tehát mind a' két félt kielégítő föltételeken kell épülnie, mellyek megadják az urnak a' mi az uré, s s ne tagadják meg a' jobbágytól, a' mi a' jobbágyé.

Tekintve mezei gazdaságunkat, mellyet kevés kivétellel majd általányosan parasztnak kezelnek, még pedig közvetlenül; s eszünkbe juttatván azt, hogy a' céljának kellőleg megfelelő földmivelés mind a' nyers terményi mind a' nemesítő ipart sőt a' kereskedést s ezek által a' gazdaságot is kiválkép elősegitené, s combinatiók és mindennapi példák által meggyőződven arról, hogy e' kellekben nyugszik minden ország és nemzet anyagi teljes ereje: lehetetlen, hogy a' czélszerű fokoként s józan rendszer-

rosát, s raj- országba ér-alkozhassék, megnyittatni ünnepélyel rgstaller je- at, mellyek- z. ferencziek — A' hollandi i országgyü- ban. 1845. reggeli 4 órakor 6án 'a 22kén olyig eszközlik. ős Uj-vidékről zinte az illető ár- ban. Pest julius vatal 1 4 Nagy-Várad lo (Güttenmeister) ilag és gyakor- ba levén avatva: elven is értekez- li 4 jutalomdíj a' tvék. s azt entesöket f. é. au- ler János, vas- 2-6 os helység hatá- annyí, mennyi a' intatni fog, folyó verés útján el fog napon és órában a' 1845. Z l i n s z k y 2-3 é tétetik, hogy a' csán tartandó ár- ni nem fognak; és e nézve, viszsza- 3-3 k, vásári jövedel- mber 1ső napjától zonvételekre nézve nSkán, Szoboszlón mség házánál. — Ez énzsel ellátva meg- 3-3 — küldésének a' felév alatt Eggen- a 2 p. fr. H o m o n - zs. méről értve. 74 Zab. Kukorica 68-70 81-95 40 —42 —51 48 —42 —01 46 40-43 — 58 47-52 64-75 54 49-52 — 60 50-55 —84 44 39-40 44-46 ny 100 fr. 135 fr. 100 fr. 146 1/2 107 3/8 664

rel eszközözendő örökvaltságot a' legszükségesebb tendők közé ne sorozzuk, lehetetlen, hogy a' jobbágyot tovább is mostani pangó és a' nemzeti haladásra, gazdagodásra, erősbülésre olly lankasztólag ható állásából minél előbb kiemelni ne akarnók.

A' terhek, mellyek eddig a' jobbágyot földesura iránt nyomák, s mellyek jelentékesb gyarapulását gátolák, e' két szóban öszpontosulnak leginkább: robot és dézma. Az első kézi s marhávali szolgálatot, a' második pedig az évi ötöd, heted, kilenczed és tized termésrészek a' földesur pajtájába vagy szérűjébe, vagy magtárába, vagy pinczéjébe annak teljes tulajdonaképeni átszolgáltatását jelenti.

E' két rovat az, melly hazánk mezei gazdaságát az általános földmívelést régi hibáiból kibontakozni nem engedi, melly eddig közel 3 millió embertől megtagadja az önállóságot, az egyedi gyarapodást, gazdagodást, mivelődést, sőt magát az országot s ennek tehetősb földbirtokosait mezei gazdaságukra nézve a' korrali nyereségesb haladástól taszítja vissza, a' legezédirányosb vállalatokat megghiúsítja s akaratlan tespedésbe süllyeszt a' nemzetegészt. Nagyobb hitelesség és meggyőződés okaért bonczoljuk e' pontokat egyenként, s először is: való e' hogy a' robot és dézma hazánk mezei gazdaságát, az általános földmívelést régi hibáiból kimenekedni nem engedi? miről legközelebb. Királyi Pál.

A' fiumei vaspálya ügyében indulópontul Vukovár helyett Mohács javasoltatik. Mint emlékszem 1842ik évben olvastam az első felszólítást a' nemzethez a' pest-fiumei vasút-építés végett — érintve, hogy ezen pálya készítése s fentartása áldozatokba kerülend, fő czél levén aldunánk szakadatlan összeköttetése a' tengerrel alföldi termékeink olcsóbb kihordatása végett; s ekkor a' dolog úgy fejlődött ki, hogy Vukovár vétetik kezdőpontnak. Ugy vélem 1843ban említés volt, hogy a' pályakészítésre 4 percentes biztosíték mellett vállalkozók is találkoztak. Utóbbi hónapokban e' honban keletkezett társulat határozata szerint már számos aláírás is történt, s ha elegendő részvét mutatkozik a' felszólításhoz, úgy látszik, hogy a' vasut Vukovártól Fiumeig csakugyan létesülend is.

Eddig én azon párthoz csatlakoztam, melly nem Vukovártól, hanem hazánk fővárosától Pestbudától Zágráb és Károlyváros érintésével (hova t. i. szükség kívántával a' Kulpa folyó akadályai miatt Sziszekből, mint az alvidéki könnyebb hajózás végpontjától, alföldi termékeink olcsóbb kihordatása végett szárnyvagy fiók-pályavonal készülne) vezettem volna az utat Fiume felé, hogy a' haza szívéből legyen közlekedés a' nagy tengerrel; mert gondolkodásom nemcsak a' k' vi. elre hanem egyuttal behozatalra mint olcsóbb szállítási tényezőre akaratlanul is terjed; ezen pest-fiumei pálya nemcsak Dunától kezdve a' tengerrel, de részint már is épülő s jövő században bizonyosan nagyobb kiterjedésben épüendő többágazatu vasutakkal is szakadatlan kapcsolatba jöne és így tengerparti fővárosunktól télen nyáron bátor és szakadatlan közlekedés eszközöltetnék az európai nagy világgal. Hazánkra nézve ezen vonal nagy érdekét szűlné, magoknak a' vállalkozóknak pedig, minthogy télen nyáron egyenlőn használható lenne, gyümölcsözőbbé válnék. Milly káros egy pályának, ha rajta a' czélzott közlekedés főhelyével téli időben nem egy arányban eszközölhető, azt a' lentebb érintendő számmal összehasonlítás világosan előtűnteti. Végre azt jegyezvén meg, hogy a' vasutnak Budapesttől Fiumeig létesíthetése általam olly szempontból vétetik, miszerint ha Károlyváros felett Bródtól Fiumeig a' nehézségek legyőzhetőek, annál könnyebben lesznek ezek Pestbudától Balaton mentiben Bródig.

Minthogy pedig országgyűlésileg az határozatott, hogy aldunánk vasut által hozassék összeköttetésbe a' tengerrel; nézeteim ezen fölvettr rendszer megtartása mellett ismét különböznek attól, hogy a' kezdőpont Vukovár legyen; melly oknál fogva felhivatva érzem magamat, a' részvevő közönséget arra figyelmeztetni, hogy mielőtt a' tért vizsgálta mérnök terve sikeressé tennék, egy pár részvonal más kezdőpontból vétessék vizsgálat alá; az építést minden esetre ugyis czélszerűbben Fiumétől kezdvén, elég idő leszen tehát a' dolog világosabb kifejtésére.

Alulírt előtt, ki 1837. évtől Cseh-Bajor-Szász és Ostrákországban a' létező vasutakat részint többször is bejárta s ezek környékeit tudományos s tech-

nikaitekintetből megvizsgálta — a' mohács-zágrábi tér nagyobb részét saját szemlélés után ismervén, létesíthetőnek mutatkozik a' pályavonal:

a) Mohácsról indulva baranya és somogy-megyei sík földön Bares felé — melly táj körül a' Dráva folyót áthidalván Belovár körül Zágráb városnak tartva Károlyvárosig;

b) Ha okvetetlen a' drávántuli tér Illova völgyenczélőszérűbnek mutatkoznék, a' vonalt Sziszek érintésével Károlyvárosig tartva;

Melly vonal részei a' tervezett vukovári vonalal összehasonlítva, következő hasznokat ígérnek:

1) A' vasut kezdete több mint 11 mérfölddel szárazon, és 18 mérfölddel vizen közelednék Budapesthez. — 2) A' pálya az ország határszélétől, mellyen Vukovártól indulva Verpolyétul Jaszenovacz tájékaig körülbelül 14 mérföld hosszúságra vagy on tervezve, közel 11 mérfölddel az ország belsejébe esnék, — melly által körülbelül 300 négyszeg mérföld a' pálya déli részén ennek terébe vélnék számíthatóvá, mivel a' vukovári vonalon a' szávántuli tért, mint végőrség által elválasztottat, majd ugy tekinthetni, mint a' pálya teréhez nem tartozót. — 3) Az előbb érintett határrészen — mellyen a' pálya nevezeteseb távolságra, (hosszaságának majd 1/3 ad részire) vezetne, — ellenséges állapotban a' szakadatlan közlekedés nem kissé kétes: a' mohácsi vonalon pedig ettől mit sincs tartani. — 4) Azon esetre, ha több idő mulva a' szükség Fiume és Budapest közt szakadatlan vasutat igényelne, a' Dráva áthidalatásául, — a' körülményekhez képest nem legrosszabb téren, csak 30 mérföld hosszúságu vasut kívántatnék Budapestig! — a' vukovári vonalon pedig Károlyvárostól körülbelül 50 mérföld! — 5) Azon esetben, ha a' vasut Károlyvárostól kész leszen, igen remélhető hogy Zágráb ezzel magát kapcsolatba tené; a' ki tehát téli időben Pesttől Fiumebe igyekszik, az bizonyosan Zágrábnak fog egyenesen tartani, mert a' távolság ehez és Vukovárhoz majd egyenlő, melly körülmény által a' pálya legnagyobb része Vukovártól Károlyvárosig, honok fővárosától s ennek környékétől eredhető haszonra nem számíthat; hol 6) Mivel Pécs városának területe olyan, hogy a' Dunával is csak vasut által jöhet jobb közlekedésbe, ennek kettős czélbul oda kell igyekeznie, miszerint az érintett Mohácsról induló vonalal s pedig a' mint előttem a' vidék ismeretes, legczélszerűbben Siklóson tul köthesse magát össze! — e' szárnyvonal készültével Budapest azon időszakban, midőn gőzhajók nem járnak, csak 25 mérföld távolságra esnék ez irányban a' pálya másik kezdetétül, t. i. Pécsütől és így a' végpontig Fiumeig Budapesttől számítva, következő különbség mutatkozik általános számítás szerint:

Szárazon Vukovárnak Fiumeig	90	mérföld
" Pécsnek	70	"
vizen Vukovárnak	102	"
" Mohácsnak	82	"

7) Eszék városa, melly nyáron által a' Dráva folyón is közlekedésbe tehetné magát áthidalásnál fogva a' pályával, továbbá Pécs városa, s ha Mohács kezdőpont hátterébe tekintünk, Dunántul a' sík földön Baja, Zombor, Szabadka és Szeged városok, mellyek népessége 120 ezernél többre rug, a' javasolt mohácsi kezdőponthoz nevezetesen közelebb esnek mint Vukovárhoz — s 8) Ha további czélszerű terjesztése végett a' pálya e' kezdőpontjának keleti téren vizsgálat tétetik, az érintett 4 városon kívül nagy népességű mezővárosok tűnnek elő Tiszántul már bántóságot érintve. Összeköttetésre tehát Bántással a' távolság Mohácsról Baracsának tartva Szabadka sz. k. város érintésével Kanizsa mezővárosig nem több mint 14 mérföld, Szegednek tartva pedig alig másféllel több; Erdély felé a' pályának jövedője fenmaradván, hazánk alföldjén egy másik ugy nevezhető középponti vasut szűletnék, melly vonal nagyobb érdeke végett a' Dunán kívánatos hidat minden bizonyon előbb teremteni akkor, mint Vukovárnál. 9) Milly káros a' pályának, ha téli időben szakadozott, következőkiből előtűnik. Azon vasutak, mellyeket alulírt személyesen beutazott, 1843 évben következőleg jövedelmeztek:

téli négy hónap alatt	a' többi 8 hónap alatt	a' téli 4 hónap egész évnek teszi részit.
Az éjszakai vasut	439,000 ft.	1,000,000 ft. — 1/4
bécs-glognitzi	163,000 "	683,000 " — 1/6
linz-budweisi	74,740 "	238,000 " — 1/4
linz-gmundeni	60,344 "	169,716 " — 1/4

nürnberg-fürthi 14,870 ,, 36,130 ,, — 1/4
lipese-drezdai 121,000 ,, 477,000 ,, — 1/2

Ezekből világosan kitetszik, hogy ha a' téli időre négy hónapot veszünk, t. i. azon időt, melly alatt a' hajózás többnyire megszűnik, november közepétul martius közepéig, a' téli időben bevett öszveg a' jövedelmezésnek körülbelül legtöbb esetben 1/4 részét teszi. Melly adatokból eléggé tapasztalhatni, hogy a' téli négy hónapi jövedelmezése a' pálya létére s fentartására életkérdéssé válhatik! nagy érdekű leszen véleményem szerint tehát a' pályára, ha a' fölvettr rendszer megtartása mellett, — aldunánk a' tengerrel összeköttetvén — ennek indulópontját egy részt a' fővárosokhoz teszzük, más részt pedig kisebb városokhoz annyira irányozzuk, hogy ez utóbbiak által, ha mindjárt magán véve is a' környéket, a' pályának téli időbeni jövedelmezése mennél nagyobb mértékben biztosítható.

Milly fontosságu továbbá ollyszerű rendeztetése a' pályának, ha ez mennél több város közelébe vezet s ezek felé mennél rövidebb vonalban ágozhatik el, azt talán bőven fejtegetni szükségtelen. Vizsgáljuk az érintett s más vasutak menetit — hol csak különös más mellékezeléssel nincs szem előtt — ezek irányában találjuk vezetve az utat; s jelen javaslatban mind a' két föltételnek lehetőség szerint megfelelni volt az igyekezet.

A' linz-budweisi (Dunától Moldvaig terjedő) vasutról, melly egy természetűnek mutatkozik a' Duna s tenger közt, honunkban építetendővel, példányként érintem, hogy e' pályának kezdőpontjátul elég ugyan a' Duna mellett fekvő Mathausen volt kijelölve s csak akkor, midőn az ut Budweistől ez irányban már nagyobbára elkészült, határozták el a' pálya örökös nagy kárára az első gondolattal felhagyni s nem tekintvén azon tért, melly Linz felé nagy akadályokat mutatott, a' pálya fentartása végett, ezt oda vezetni, — honnan legczélszerűbben Gonundenig terjesztették ki a' pályát! ki e' kettős vonal életbe hozatását, ennek jelenlegi állását s fentartását szorosabb vizsgálat alá vette, az előtt tudva leszen, hogy a' linz-gmundeni pályadarab az, melly a' budweisi részt folyvást életben tartja! mellynek szem előtt tartása után ohajtásom az, hogy nemzetünk a' már majd épülni kezdő vukovár-fiumei vasut-készítésnél ne maga de más kárából merítsen tapasztalást: 1845ik évi julius hónapban.

Mintán ezen figyelmeztető irat elkészült, tartván attól, hogy e' pillanatban, midőn a' vukovár-fiumei vasut végett épen aláírások sürgettetnek, az ügynek árthatnék, ezt még jelenleg közre bocsátani nem akartam; de midőn e' napokban hirlapok által azon meglepő hírt érttettem, hogy a' nm. m. k. ügytartótanács hoz épen most terjesztetett föl a' Pesttől Fiumeig tervezett nagyszerű vasut, mellyre is magyar házak által 4, külföldiek (s ezek közt legtöbb angol) által pedig 10 millió p. forint lenne aláírva! közre bocsátását javaslatomnak annál sürgetősbnek tartom, mivel a' fenérintett 4ik ponti összeköttetés már is czéloztatik s ha mystificatio nincs háttérben — vállalkozókra is talált; ohajtható tehát e' pillanatban, hogy a' vukovár-fiumei vasut kezdőji, kik már kivitták részökre Dunánknak tengerrel összeköttetését, ez által magokat el ne altassák s így szabad legyen reményleni, mikép a' szent czélt folytatni s jogaikat olly könnyen másoknak nem fogják átengedni, sőt egész erővel s férfias elszántással azon lesznek, hogy a' fenérintett Dráva áthidalatásául Budapest felé a' 30 mérföld hosszúságu pályarészt sajátjokká teszik, mert ezen kiegészítése a' pályának legnagyobb érdekét szűlné meg e' nagyszerű vállalatnak.

Tegyük fel, hogy a' vukovár-fiumei vasut részvevőkre nem találna, az érintett hír pedig valósnal s Pesttől Fiume felé a' vasut építetnék — melly vonal lesz czélszerűbb aldunánk a' pest-fiumei vasutal összeköttetni? véleményem szerint a' javaslatba hozott kezdőponttól Mohácsról, honnan a' távolság a' Dráva áthidalatásáig alig halad meg 15 mérföldet; hogy pedig aldunánk ezzel öszsze fog köttetni, az szinte bizonyosnak látszik, ha megfontoljuk, hogy ezen elv országgyűlésileg el fog határozatni s különösen alvidéki lakosainknál e' kívánság általánossá válni. Azoknak pedig, kik ez ügyet csekély érdekűnek nézik, legyen szabad említenem, hogy a' vasutak építésével a' körülmények szintollyanok, mint háborus időkben a' löporéval, mert ha ezt egy ország életbe lépteti, a' mellette levő azt nem mellőzheti.

Midőn ezen legtisztább hazafi szándék-sugalta javaslatomat befejezem, egyszersmind azon ohajtásomat nyilatkoztatom, mikép pénzes honfőtársinkat az ég ön saját hasznuk 's a' haza java azon tetterre buzdítsa, hogy mennél számosabban legyenek e' vállalatban részvevők. Különben az olesőbb szállítástul eredendő tetemes haszon alig marad e' hazának, hanem minden bizonynyal, úgy mint más vállalatoknál is — mit elég sajnos mindennapi példa bizonyít — annak legnagyobb része tőlünk magyaroktól az ügyesebb számító idegen kézbejut. 1845ik július hónapban Turkovics Lajos m. k. mérnök.

Lapszemelvény. Hirnök. Az alkotmányos Magyarországnak (a' testvér Erdélylyel együtt) mellynek számára legközelebb országgyűlésen nemzeti nyelvünket emelő 's biztosító törvény hozatott, van hat politikai magyar lap's legalább öt német (politikai tartalmu) folyóirat mutatható föl. Nem szükség hosszasan vizsgálnunk a' mondott német lapok irányát és szellemét, hogy meggyőződjünk, miként azok, fejlesztést 's védelmet egyaránt szükségesítő nemzetiségünknek nem támaszai, annyival kevésbbé fejlesztői. Ezen egyszerű tény elég nyomatékkal bír arra, hogy fölrezzentsen bennünket abeli álmódásainkból, mintha nyelvünk 's nemzetiségünk biztosítását illetőleg gondoskodnunk többé nem kellene. A' tér, mint látjuk, mind ekkorig úgy van megosztva, mihez képest nem hogy akadály nélkül haladhatna előre nemzetiségünk, de e' helyett minden pillanatban olly csapatokra bukkanhat, mellyek ha nem gátolják is őt, a' joggal követelhető tér elfoglalhatásától bizonyára még jó sokáig távol tarthatják. Nem akarja e' rovat írója ezuttal vizsgálóra venni: miké okoknak tulajdoníthatni leginkább, hogy e' két hatalmas ellen — egyik alkotmány és jog erejénél fogva, másik megszokottság általi türetés következtében — működhetik, kik saját irányában a' nélkül hogy a' külön érdekek képviselői egymással nyílt összeütközésbe jónének. Csupán csak annyit vél megjegyzendőnek, miszerint a' dolgok illetően állásában a' nemzetnek egyik fő kötelessége örködni az egyik fél minden legkisebb mozdulata fölött, egyszersmind segíteni ápolni a' másik kísérleteit 's méltányolni annak jóra czélzó törekvéseit.

Nemzetiség érdekében munkálkodni hazafihoz illő még akkor is, midőn a' nemzeti lét nemcsak törvények által van papíronon biztosítva, hanem átszivárgott annak éltető ereje a' nemzettest egyes részeibe, 's a' nyelv, nemzetiségünk hű tolmácsa, kiríthatlanul él a' nép ajkain; ott pedig, hol nemzeti érzelmek csak bizonyos osztály tulajdonául tekinthetők, hola' nemzeti nyelv szeretete az alkotvány fölkejtéseinek majd legfőbbjénél alig kereshető, másoknál pedig csak vékony szájakra támaszkodó, minden erősb lebbenésre megdülő növény; nem egynél gúny, megvetés tárgya, vagy legfőbb is ollyatén eszköz, melly a' durva pórhoz közelebb viszen; — hol továbbá műveltség's jó izlés nélkülözhetlen jelei gyanánt tiszteltetik idegen nyelvek tudása, 's nemcsak bűnnek de még félkötelesség-mulasztásnak sem tartaték a' nemzetinek nem tudása; hol mindazon előnyök, mikkel német, francia 's más nyelvek megszerte vitt kifejtetésöknél fogvást dísekszenek, nem hogy ösztönül szolgáltak volna a' magasb osztályok nemzeties irányu erélyes fölléptére, hanem inkább megannyi hatalmas okul tehintettek a' koldusszegény magyar nyelv megvetése vagy föl sem vevése; — hol a' magát befészkelte idegen elem mélyen a' jövőbe ható kiszámítással ereszté szertesztét gyökereit, 's féltékeny gondnal biztosítá azok tovább terjedhetését 's kihajtását, míg a' magyarnak eszébe is alig jutott nyelvét nemzeties ápolásra méltatni, annyival kevésbbé pedig a' nyelvet nemzeti léte egyik hatalmas és nélkülözhetlen emelyűjeként tekinteni, tisztelben tartani, 's annak ügyét tehetsége szerint előmozdítani: ott a' nemzetiség érdekében szót emelni, a' nemzeti nyelv műveltetése 's biztosításának szüksége fölön honfőtársait meggyőzni, a' biztosítás és kellő művelés eszközeinek fölmutatása körül buzgó munkássággal részt venni — olly hazafii kötelesség, mellynek szózata elől egyetlen igaz magyar sem zarkozhatik el a' nélkül, hogy polgári bünt ne követne el — e' kötelesség megértése, 's kellő mértékbeni teljesítése olly érdem, mellynél szebbet a' honpolgári kötelességek terén alig találhatni hazánkban.

Ezek közé kell soroznunk a' Hirnök' lelépelt szerkesztőjét, 's 8 éves pályafutását nem szabad be-

végzettnek tekintenünk, mielőtt ítéletet mondanánk polgári cselekvése fölött, elfogulatlant és szigorút ha kell, de mindenesetre méltányost, 's ollyat, melly a' haza színe előtt nyíltan megismerje 8 év hatásának érdemeit 's ezekért a' hazafias viszonzás hálaszózatával köszönetet mondani ne vonakodjék.

Balászfalvi Orosz József, ha figyelemmel kísérvük őt első fölléptétől utolsó nyilatkozataig, úgy tűnik föl előttünk, mint ki nemcsak választandó polgári hatásának irányá 's kellekei, de ezek valódi okaira nézve is tisztában van; — melly állítás valamint egyelőre sokak által kétségbe vonathatik, úgy — tekintve a' kérdésben forgó munkakör számos nehézségeit — lehető legnagyobb dicséretet foglal magában annak személyére nézve, kire annyi éves munkálkodás után ollyan bizon alklamzható. — Kétségbe vonathatik pedig állításunk alapossága főleg azért, mert fölösleges áttekintés mellett (s legtöbben alig szoktak ennél tovább menni) tettei közt könnyen egyneműség-hijány, sőt talán elvek változtatása 's következetlenség fordulhatnak elé. Azonban ne feledjük el, miként ollynemű munkálkodás, millyenről itt szó vagyunk, lelkiismeretes figyelmezés, türelmes vizsgálódás 's elfogulatlan polit. vélekedés nélkül kellőleg meg nem ítéltethetik. Ha egyebet nem, csak azon három pontot kell kiemelnünk, mellyek Orosz journalistikai működése közben Széchenyivel érintkezésbe hozák, — 's bizony a' tettek közti incohaerentiát kimondani könnyen hajlandók lehetünk. Egyidőben i. legelhatározottabb ellene volt O. a' ns. grófnak, 's hol csak szerétejtethé, megtámadá őt nyílt esze és szépísméreteinek nem él nélküli fegyvereivel. Más idősokban Kossuth P. Hirlapjával látszék sympathizálni, de azért Széchenyit lapjaiban még csak szóval sem hagyá bántatni. 'S végül, midőn lelépni készül a' megfutott pályáról, nyílt valloást tesz a' nemzet színe előtt, hogy a' Magyar boldog csak úgy leend, ha gróf Széchenyi István hazafias törekvéseit megismeri, méltányolja, 's erejéhez képest elősegíti. Egyik idősokban támadó ellenség; máskor egy támadott újellen irányában indulva, régi nézeteit feledni látszik; 's végre a' kiküzdött harc-os, mielőtt a' küzdők sorait odahagyná, fölkeresi ns ellenét, 's hathatósan kéri társait: tartsák azt vezérüknek, 's győzelmet csak úgy remélljenek, ha annak nyomdokait követendik! Mi különös változékony-ság, mennyi látszólagos következetlenség, tettekbeni incohaerentia!

'S mégis a' melly nézet őt ellenszegülésre 's később közönyösségre bír; épen az mondatá vele ki utóljára nem csupán a' kibékülés, 's benső helyeslés, de a' nyilvános megismerés őszinte szózatát is. A' Hirnököt kormánylapnak tartották eleitől fogva végig, ezt nem fogják tagadni Orosznak legjobb akarói is, mert tagadásra nincs elegendő ok; ha valaki, O. megfelelt hivatásának, mi nem volt kevésb, mint a' követelő nemzetigények ellenében képviselni a' kormány érdekeit. Szükség vala é nálunk olly organumra, 's melly okoknál fogva? azt itt meghatározni czélunk nem lehet; szándékunk nem terjed tovább, mint kimutatni: mennyire felelt meg föladatának, 's minőnek kell lenni azon ítéletnek, mellyet 8 év leforgta után a' Hirnök és Századunk hatása fölött — szem előtt tartva a' koronként változott viszonyokat — az idősakai sajtó pártseműveg nélkül hozhat.

Mi először is az általunk kiemelt hármas időpontot illeti, mi közben Orosz véleménye Széchenyinkről ellenkező véleményben nyilvánult, meg kell jegyeznünk, miszerint a' mondott hármas idősokban hazánk nagy fiát is más más szempontból tekintheték oda fen; csak hogy egyuttal nem szabad felednünk, miként a' nagy hazafinak politikai cselekvősége — lényegében ugyan nem — de viszonyok-hozai alkalmazásban ez idő lefolyta alatt szinte változott; noha ismét igen hibáznék, ki elhitetné magával, mintha ez önként eszközöltött ildomos változtatás által a' ns. gróf hazafii érzelmeinek 's meggyőződésének csak egyét is vitte volna áldozatul a' sokáig nélkülözött, de végre mégis el nem maradhatott magasb javulásnak, sőt tetteleges részvét 's közre munkálásnak. Midőn Széchenyi a' magyart hosszúság al-mából fölriasztá — igen fölriasztá, mert ő volt első, ki nemzetének megmutatá a' tátongó sirt, melly őt elnyeléssel fenyegeté — megszerte látszott lenni a' kormány attól, hogy a' magyarnak alkotvány 's nemzetiségi fölébrültét 's e' két magas érdek felé irány-zott törekvését a' közbiradalom szilárdításával egy könnyen összeegyeztethetőnek tartaná; sőt lehet-tek még magasb körökben is, kik a' mondott irányu

cselekvést veszélyesnek, tehát mint illyest gátol-tandónak állíták; a' kicsinyhitűek aggodalmi, féltén-kek rettegései, tulbuzgók ellenszegülési vágya las-sanként csilapulni kezdenek, midőn látták, hogy az új irányu mozgalom törvényes korlátai közül előtörni legkevésb kedvet sem mutat, 's épen e' pillanatot kelle bevárni azoknak, kik ritka fölvilágosultságuk 's magas állásuknál fogva érzik és tudják, miszerint nemzet, alkotványos nemzet éltében a' tespedés: rothadás; mozgalom: élet; tehát hogy a' közhatalom föl-adata: nem elfojtani a' tetterre kész-erők egyes szá-lait, hanem a' mennyire tanácsos, kellő határok közt azok számára szabad működést biztosítani. Így lön, 's a' helyett, hogy a' mutatkozó elevenebb mozgalom egyenesen gátoltnék, alkalom nyújtott azoknak, kik illyesmire hajlamot 's tehetséget mutatának, ol-lyatén működésre, melly a' nemzet érdekei mellett keletkezett, 's azokért küzdő erőket mérsékelné, 's általában arra ügyelne, nehogy a' gátot tört cse-lekvés, elszakítván a' nemzet és kormány közti föl-oldhatlan érdekkapcsolatot, az egészre nézve veszé-lyessé váljék az, miből kellő fensőbb intézés mellett mind a' nemzet mind a' kormány szilárdulása vala remélhető.

Orosz egyike lön azoknak, kik illy szerepre hi-vatottaknak érzék magokat, 's politikai hatása első stadiumán másképen, mint szóla, Széchenyiről nem szólhata. Széchenyi előtt magasb szempont ekkor nem lehet, mint a' fölébredt nemzetet viszsza-hanyatlástól megóni, mert ha ez nem sikerül, okvetle-nül sírba fogott volna bukni a' magyar. Olly nem-zetnél, mint a' magyar, melly olly mélyen 's olly hosszsan aludt, drasticus (marczona) szerekre volt szükség; minden áron mozgásra kelle készteni a' zsihbadt tagokat, ha azt nem akará, hogy lomhán 's élet nélkül omoljék össze az egész nemzeti test. Ohajtható: vennék ezt figyelembe azok, kik olly gyakran hivatkoznak gr. Széchenyi István politikai hatásának első korszakára, 's az ezen koru 's későbbi eljárása közti különbséget olly igen szeretik nem mondjuk elvtagadásnak, de bizonyára elvekeni ingadozás, következetlenség, kitűzött ösvényről le-térésnek 'st. ef. keresztelni., Csak egyszer nyiljanak ki szeméi a' nemzetnek, csak ismerje meg annak szükségét, hogy tespednie — ha veszni nem akar — többé nem szabad: majd beszélhetünk a' haladás megválasztandó ösvénye 's eszközeiről — így kelle szükségkép gondolkodni a' ns. grófnak, ha minden pillanatban megérni nem kívánta, hogy a' nagy kez-det, mellynek első munkásává őt szemelé ki a' sors, dugába dőljön, 's a' nemzet, remélt szebb jövője helyett, előbbi lethargiájába viszszaüledjen. Ébresz-teni, ösztönzeni kellett ekkor még azon esetre is, ha előre látható vala, miként a' föleszmélt nemzet — tulbecsült erejének érzetében — idővel tovább fog-na menni akarni, mint kellő és kívánatos; ellenben a' kormányra sem nehezitelhetni még árnyéklatban is azért, ha tartva a' fiatal erők szerfölötti buzongásá-tól, eleve gondoskodék módokrul, miként kellene a' mutatkozó tulhevet hűteni, mérsékelni, 's a' cselek-vés megindult folyamát medren belül megtartani. Ez első idősokban Orosz, mint kormány embere, beval-lott elveinél fogvást másként, mint szólt, Széchenyi-ről nem szólhata. (Folyt.)

A' M. Gazd. Egyesület f. é. június 30án kor-mányzói választvány-ülésében a' közgyűlési végzés nyomán felvétellett számos gazdatiszteink nevében az Egyesülethez benyújtott ama fontos folyamodvány, mellyben az egy életbiztosító vagy nyugdíjrendszer életbe léptetésére szolgáló intézkedéstétel végett szólítattik fel, hogy így legnagyobb részben elha-gyatott sorsú számos gazdatiszteinknek mind erköl-csi állapotja javulhasson, mind öreg és beteges nap-jaik magok 's családai számára biztosítva legye-nek. Minthogy azonban a' kormányzó választvány olly nagyszerű intézet tervezetét collegialis uton el-készíthetőnek nem tartá, e' végre kebléből gr. Des-sewffy Emil elnöksége alatt saját küldöttséget nevezett ki, mellyben részt venni megkérettek: n. H a v a s József m. k. httósági tanácsos, B e z e r é d j István, B r ü n e k József, B e n k ö Daniel, H e u f f e l János, M a g y a r Imre, 's az egyesületi titoknok és előadó, azon utasítással, hogy e' tárgy minden fenál-ló mintát 's intézetet szemügyre vevén, 's hazai kö-rülményinket méltányolván, munkálkodásit 's jelen-tését minél előbb benyújtani igyekezék. Az A' kihir-detett titoknok-segédi állomásra a' folyamodók ösz-szes érdemeik 's tehetségeiket tekintetbe véve, a'

titoknok által Tóthfalusi Miklós tr. jelöltetvéni, az a' korm. választvány által korábbi végzés értelmében meg is erősített, egyszersmind pedig szinte a' titoknok ajánlatára 's előterjesztésére, különösen tekintetbe véve Tóthfalusi urnak az olvasó gazdaközönség 's Miskolcz vidéke előtt már eléggé isméretes gyümölcsészeti tehetségit, jártosságát és kitünő hajlamát, a' gyümölcstenyésztési 's kertészeti szakosztályban segédjegyzői töl bizatott reá, a' rendes szakosztályi jegyzőnek eddigi hatáskörét 's kötelességeit fentartván. — 3or A' tisztelt közönség előtt már isméretes új rendszabályok következtében folyó évben a' legkorábban érő szőlőfajokkal ohajtván az Egyesület a' szőlőfajok szigorú osztályozását 's nevek egyesítését megkezdeni, e' végre a' dologhoz köz elismeréssel értő hazánkfiak közül az ország külön vidékeiről többet határozott megkérendőnek, hogy így Pesten folyó évi augusztus 23kán megjelenvén, e' nagy fontosságú munkához kiterjedt ismereteik egyesített erejével és súlyával foghassanak; e' küldöttségre levén egyszersmind azon szőlőfajok kijelölése bízva, mellyek mint a' bornemesítés érdekében szaporítatni 's megszerzésre ajánlatni fognak. A' küldöttség tagjainul megkérettek Budapest vidékéről n. Havas József helyt. tan. és Jaska József budai szőlőbirt., Vas és Soprony képviselőjeül Staller Ferencz; Neszmély és Balatonmellék részéről Ramszauer Ferencz; Eger vidékéről Mórocz István; Érmellékről Miskolcz Károly tb. és Fazekas István félegyházi ref. predik.; Baranyából Purmann Lőrincz háni jegyző. Szakosztályi elnök m. Szirmai Ádám azon nemes ajánlata, hogy Hegyalja vidékéről saját költségén fog két szakértő egyedet kiállítani, — hazafui szíves köszönettel fogadtatott. Egyébiránt e' küldöttség működéséből más szakértők sincsenek kizárva, 's a' jó tanács és felvilágosítás mindenkitől szívesen vétetik, sőt különösen Meneš vidékéről igen kívánatos lenne, ha a' kitűzött időre egyik vagy másik szakértő úgybarát megjelenésével az Egyesületet megörvendeztetné. Végre legyen szabad ohajtásképen kifejezni, vajha a' keszthelyi gazd. intézetben épen ez ágnak jeles tanítója, 's Janó János plébános ur olly helyzetben éreznék magokat, hogy böles befolyásukkal 's kiterjedt tapasztalásaikkal a' küldöttségi munkálatokat személyesen gyámolíthatnák. Török János, egyesületi titoknok.

Turócmezeyi közgyűlés. Gyűlésünk, melly szokás szerint törvényszékekkel volt egybekötve, jnn. 16án kezdődött 's csak 28án végződött. Hosszabb időre terjedt főleg a' törvényszéki tárgyaknak tulajdoníthatni, a' gyűlési tárgyakból említésre méltók: 1) Békesmegyének isméretes levele eleinte kevés érdekkel látszott birni, később azonban pro et contra hevesebb nyilatkozások történnvén, a' levélben kifejtett kívánság ex professo tárgyalatott 's a' többség oda nyilatkozott, hogy miután a' teendők szüksége nem annyira követi végjelentésből, mint az annak idejében adandó megyei utasításból tűnik ki, a' felszólító megyének kívánságát ez uttal nem teljesíthetni. Ez alkalommal egy jelenetnek, mellyet azonban nem történnvén ohajtanánk, valánk tanuji; t. i. szomszéd trencsénymegyei kath. káplán a' tanácskozásban részt veendő magának e' végett előre szabadságot kérvén, beszédje közepében azok által, kiknek nem szólt inyére, azon ürügy alatt, hogy itt szólnia nem szabad, félbenszakasztatott. Azonban e' félbenszakasztás ellen csak hamar két tisztviselő szót emelt 's nyiltan kimondá, hogy illy bánásmód nemcsak a' méltányossággal, de a' nemesi előjogok és szabadságokkal sem fér össze 's minthogy ez ellen többé senki nem szólott, a' félbenszakasztott szónokot beszéde folytatására szólítá fel. Valamint azonban e' vendégszónoknak ez által némi elégtétel szerzetetett, úgy ó papi szerénységénél fogva, tolaródkodni nem akarván, a' beszéd folytatásával felhagyott. 2) Megyénkben semmi takarékmagtárak mind eddig nem léteznvén, az azok felállítására célzó terv kidolgozása végett, másodalispáni elnöklet alatt, választvány küldetett ki. 3) Elhunyt Dávid Mátyás rendes esküttünk helyébe főispánunk által helyettesítésképen más nevezetvén, minthogy ezen helyettesítés a' KK 's RRdek minden befolyása nélkül történt, némelly vitatkozásokra nyújtott alkalmat. 4) Gyűlés másod napján, midőn t. i. a' törvényszéki tárgyak is szőnyegre kerültek, indítvány tétellett, hogy a' törvényszéki ülésekben máskép, mint magya-

mul, szólan szabad ne legyen. Ezen indítvány törvényszéki alakban tárgyalatván, azon tekintetből, mivel a' törvény a' latin nyelven szólhatást nem rekeszti ki a' tanácskozásokból, el nem fogadtatott, 's így ez értelemben keletkezett a' törvényszéki határozat is. Néhány nap lefolyta után többen, egy a' gyűléshez intézett 's most érintettem határozat másolatának melléklete mellett, mint törvényellenes 's érvény nélküli végzet ellen, ellenmondásukat nyújtották be. Mivel az ellenmondók érdemileg a' tárgy mikép leendő eldöntetése iránt nem szóltak, az ellenmondás elfogadtatását, a' mennyire emlékezem, csak egy szónok pártolá; ellenben a' vélemények többsége az el nem fogadásban öszpontosulván, egyedül az el nem fogadási modor körül folyt a' vita; némellyek ugyan az írománynak csak pusztá visszaadátását, mások pedig ennek határozatilag kimondatását sürgetvén 's tartván szükségesnek. Ez utóbbi vélemény győzött 's az el nem fogadást 's visszaadást rendelő végzés nyomban föltétvén legott hitelesítettis. 5) Szarvas János bars megyei eskütt, „Magyar nyelvten“ ezimű munkájának terjesztése, járásbeli szolgabírákra 's kathol. 's evang. főesperesekre bizatott, ezek erélyességétől függvén a' gyűjtendő előfizetők nagyobb vagy kisebb száma. 6) Zala megyének utleveleket tárgyzó határozata már nálunk régóta divatban van, mert akár nemes, akár nemnemes egyedeknek személyes leírás nélkül utlevelek nem adatnak ki. 6) a' vukovár-flumei vasútra aláírók szerzésére főjegyző Sándor Károly bizatott meg. 7) Árvamegye velünk közlött végzete folytán, nálunk is a' külmegeyeikre 's idegenekre nézve határozatátott, hogy a' marhavásárookra megjelenők, az általok eladás végett kiállított marhára nézve, tulajdoni jogukat igazolni köteleztetnek. 8) Inséggel küzködő lipóti szomszédink számára segedelemgyűjtés szinte az illető tisztviselő uraknak meghagyatott. 9) Báró Vay Miklós, gróf Török Bálint és báró Ritterstein Ágostnak üdvözlő leveleinkre küldött választait őszinte kebleinkből fakadt éljenzéssel fogadtuk. 10) Nagy-Szombat városa levele befejezésén, mennyire t. i. ez a' bevett diplomatikai szokás ellenére „köteles szolgáló“ aláírással végződött, egyik a' jegyzők közül 's méltán fenakadt; a' megyei Rendek azonban ismervén hatósági állásukat, ez uttal ezen aláírási modor taglalásába nem bocsátkoztak: miért is szabadjon azon észrevétel itt nyilványítnom, hogy „honor est honorantis“ 's hogy physice ugyan senkit sem kényszeríthetni valami cím kiejtésére vagy írására, de a' Magyarországnak még, hála Istennek fenálló alkotványos rendszerénél fogva, egyik hatóságának, vagy inkább tisztviselőinek, más hatóság irányábani viszonyait, kötelességeit 's deferentiai állását ismerni és tudni kell. Erre commentár nem szükséges. 11) Nógrád megyének a' főispáni helyetteseket tárgyzó levele, tudomásul vétetett; mert ha nem pártolunk, legalább nem polemizálunk, ugy, mint velünk két év előtt történt. 12) A' turzovkai harminczadi hivatalnak német szerkezetű levele igen kedvetlen benyomást tön kedélyinkre 's ámbár kevésben mult, hogy a' levelet vissza nem küldöttük, de a' szinte német nyelvű, egyik adózónknak szóló idézőlevelet visszaküldetni 's a' nevezett hivatal törvényszabta kötelességre emlékeztetni végeztük. 13) A' minden utlevél nélkül barangoló külmegeyei koldusok honjokba visszautasítatnak. 14) Jövő törvényszékünk 's azzal összekapcsoló gyűlés november 2re tüzetett ki; de gyűlések még ez előtt is fognak tartatni. 15) A' marháhus eddigi ára 11krban meghagyatott, az ürühús pedig augusztus 20ig 10 's azontul 9krban állapítatott meg. 16) Pecsétünk köriratát magyarosítani kívánván, erre nézve engedelmet ó felségétől kérünk. 17) A' sócsempészeti kérdésben tovább is bíraskodunk. 18) Gyűlés utolsó napján a' védegyelet turóc-vidéki osztálybiztosságának folyamodványa vétetett föl, mellyben a' megyei teremnek tanácskozástartásra átengedése kéretik. A' kérelem megtagadtatott; sőt miután az isméretes intézvény kihirdetésekor a' nm. Helytartótanácsnak az, hogy e' megyének semmi keblebeli egyesületéről tudomása nincsen, annak idejében föjjelentetett, most ezen társulat létezése föjjelenteni 's egyik szolgabíró által a' társulati alapszabályok, hogy azokat szinte felsőbb helyre terjeszteni lehessen, a' megyének bemutatattani rendeltettek. Volt e' miatt egyikis szóharcz, mellyet ez uttal mellőzvéen csak azt említem meg, hogy ámbár ezen szabályok felsőbb helyre a' középponti igazgatóság által fölterjesztetvék, azoknak mindazáltal e' megyének leendő be-

mutatására az egyesület elnöke legnagyobb készséggel nyilatkozott, hozzá tevéen, hogy ha ezen folyamodvány gyűlés első napjaiban felvétetik, szavát még a' gyűlés lefolyta közben váltotta volna be. — Ámbár kék tollakat imitt amott már láthatni, mint előjeleket a' közelgő tisztválasztásnak, rendes korteskedést mindazáltal tudomra még nem üznek, 's adná Isten, hogy mások példáján okulva kerülnök is ez örvényt. Dies docebit!!!

Felvilágosításul Sz. Lnek a' P. Hirlap 477dik száma alatt közlött feleletére.

Nem tartozom ugyan azok közé, kik — tanár Panglosként azt hiszik, hogy minden akként van legjobban nálunk, mint jelenleg látjuk; de azt sem hiszem, hogy Nagykunság és épen Madaras volna azon ultima Thule, mellynek ócsárlásán mint valami veszszóparipán impune lovagolhatni a' közleményírók seregébe. És ez okozta, hogy Sz. Lnek két különböző álnév alatt ró-lunk terjesztett hamis közleményire a' P. Hirlap 450. száma alatt válaszoltam, 's erre következett 477dik szám alatt Sz. L. pokróczos modorú felelete, mellyben olly fennyen, mintha már a' Sz. firma valami nagyjelentőséget vívott volna ki magának a' journalistikában, 's olly pazaron osztoztatja nekem a' rabula és rágalmozó címeket, mintha ezen epithetonok nála ste-reotyp készen állának 's az én nevem mellé olly jól illenének mint Aeneasé mellé a' Pius melléknév. Előre bocsánatért esdek azért, ha magam iránti kötelességből még egyszer utóljára kénytelen vagyok e' pört feleleveníteni, a' közönség előtt igazolandó, hogy a' rágalmozó vagy rabula nevek ellenfeletem illetik. De míg ez megtörténék, nem árt felvilágosításul egy kis ismertetés, mert jó gyakran megvizsgálni a' küt-főt, miből némelly hírek erednek. A' rágalmi kütő Madarason 2 évig iskolamester levén, ugy távozott el tőlünk, hogy sem neki sem nekünk okunk nem lehet a' viszolátást ohajtaní; nekünk nincs: mert a' tanítása alatt iskolaosztály népességét 35ről 7re olvasztotta le, mert praxisa volt minden nehezebb felfogású gyermeket megszőkíteni, habár maga azt kürtöli is magáról, hogy ő 10 — 11 éves gyermekekkel a' jászkon statutumokból, azaz a' magyar polgári törvénynek megyénkbe alkalmazott igen tartalomdús compendiumból jó vizsgálatot tett!!! De neki sincs ám oka ohajtaní a' viszolátást, mert, hogy egyebet ne említsek, két redemptusaink (hinc illae lacrymae ob redemptos) pórlakadalomban földhöz verve 's pofozva tanították őt illedelemre 'sat. 'sat.; illyenneknincs oka hoz-zánk visszakivánsokozni. Ebből is láthatni, miként nem közögy, hanem személyes érdek, a' vett sérvek megtorlása vezette Sz. L. tollát közleményeiben, mert hiszen ő, ki azzal diecseszik, hogy több visszaélést tudna közéletünkben elősorolni, mint Leporello don Juan kedveseit, miért rovogatná különben újra csak az általa először czélba vett két egyedet, fölkatatva ezek minden gyöngéit életök egész folyamából, hiszen a' közögyre ugy hiszem nem tartozik, hogy regéit egyszer vagy többször ismétli valaki, hogy szeret ugy a' maga, mint mások gyöngéji fölött nevetni 'sat. Aztán meg: azon hiányok is, mellyek a' közre vonatkoznak, t. i. hogy nincs nálunk takarékmagtár, hogy azt nem építetett a' lelkes mint Würtembergben; hogy a' lelkes nem adott semmi általa dolgozott tanszertaz oktatók kezébe, hogy iskoláinkban pár gyermeket a' diák nyelv elemeibe is be kell vezetni, hogy a' 6 nagy-kun város közül még csak 2 van tagosítva, (ugyan kérem Sz. L. urat, mutasson fel az egész hazában két olly nagyobb tagosított helyet, hol a' közbirtokosság (nem a' jobbágyosság, mert ez más) 1000 — 1100 családfőből áll mint nálunk; és ekkor én elismervén a' mea culpa! el fogom rebegni, hogy a' tagosítályról szóló törvények foganatosításában csakugyan leg-hátrább áll Nagykunság) hogy kiseddovó-intézetünk nincs; hogy népünk dologtalan, hogy csak nevével kevélykedik 'sat. Ezen hiányok sem épen olly neműek, hogy a' megrovatás sora miattok már épen Madaras-ra került volna. —

No de térjünk a' dologra, hadd mutassam meg, ki a' rabula és rágalmozó. Az a' rabula, kinek midőn szemébe mondják, hogy elménczséget orzott, tehát midőn az a' kérdés: esent é vagy nem: azt felelé reá: igen is, de nem P. Itől, hanem K. Atól, (mit tartozik a' dologra, akárki írta kettejük közül, vagy ha, mint értesítve vagyok, mindketten írták). Az a' rabula, ki noha tudja, hogy én mint jegyző, tehát nem a' magam, hanem a' többség akaratának tolmácsa adtam neki jó bizonyítványt: 's mégis ezt egyediségem rovására törekszik beszámítani. Az a' rabula, ki midőn én azt állítam, hogy gymnasiumba készül gyermeket

obb kész-
na ezen fo-
etik, sza-
a volna be.
thatni, mint
endes, kor-
üznek, 's
a kerülök

**P. Hirlap
téré.** Nem
anglosként
ban nálunk,
ogy Nagy-
tíma Thule,
paripán im-
gébe. És ez
év alatt ró-
Hirlap 450.
zett 477 dik
t, melyben
umi nagyje-
rnalistika-
abula és rá-
nok nála ste-
mellé oly jól
elléknév. E-
iránti köte-
en vagyok e'
olandó, hogy
emet illetik.
osításuleg
gálni a küt-
mi kutatóMa-
vovott el tö-
nem lehet a'
rt a tanítása
e olvasztotta
fogásu gyer-
ürtöli is ma-
el a jászku-
törvénynek
lús compen-
sincs ám oka
bet ne említ-
aeobz redem-
pofozva tani-
nines oka hoz-
ni, miként nem
sérvek meg-
iben, mert hi-
szaléselt tud-
ello don Juan
ra csak az ál-
kutatva ezek
ból, hiszen a'
gy regét egy-
szeret úgy
vetni 'sat. Az-
re vonatkoz-
gtár, hogy azt
ergben; hogy
zott tanszertaz
gyermeket a'
gya '6 nagy-
sitva, (ugyan
sz hazában két
özbirtokosság
0 - 1100 csa-
elismervén a'
tagosztályrul
akugyan leg-
vó-intézetünk
ak nevével ke-
n oly neműek,
épen Madaras-

kell diák grammatikára tanítani, 's hogy ez még is csak fejlesztője az itélőtehetségnek: ezen állításmat úgy fordít el, mintha én azt mondtam volna, hogy a' diák grammatika egy edüli fejlesztője az itélőtehetségnek. Az a' rabula, kinek ellenében midőn én azt állítom, hogy az adó dolga nálunk jobban megyen mint megékélnél, 's hogy a' törvények gyorsabban hajtatnak végre, ezen állításim értelmét így esavárja el, hogy szerintem a' status jólléte egy edüli az adóbeszedésben, 's a' pörök gyors folyamában áll. Az a' rabula, ki midőn én azt mondom, hogy míg másutt talán a' casinóskákban kártyajáték üzi az unalmat, nálunk nem az, ezen szavaimat úgy értelmezi, mintha én azt mondtam volna, hogy nálunk sohasem kártyáznak. Az a' rabula, ki minden ok nélkül, csak hogy engem gyűlöletes színbe állthasson, rám fogja, hogy én nem akarom a' képviselői rendszert, hogy én az eke melletti polgárokat ki akarom a' jogokból zárni; uram bocsásd meg nekem! Ime alázatos nézetem e' tárgyban: Azon semmit ró-lunk n élkülünk, melyet mi magyarokul az alkotmányosság jelszavának hiszünk, de melynek nálunk csak aristokrata azaz nemes szájban van értelme, úgy a' mint ma alkalmaztatik, — midőn t. i. a' leg-tudatlanabb nemes embert is tanácskozní! esőditik be a' törvényhozás köréhez tartozó tárgyak fölött, — tovább haszonnal főnem állhat; 's nálunk a' Jász-kunságra sem lenne hajtható, hogy a' nemesség mintájára minden polgár hagyja el az ekét, hanem képviselőnek kell lenni, a' minthogy ezt már Jász-kunságra nézve mind az országgyűlés mind a' kerü-letek elvben elfogadták, 's hamarabb is életbe lé-pond az nálunk, mint a' megékélnél, azon egyszerű ok miatt, mivel könnyebb politikai műtétel közvetett jogot adni a' jászku polgárnak, annak t. i. ki még azzal eddig nem bírt, vagy ha bírt is, nem élt vele; mint jogot venni el a' nemesség egy részétől, attól t. i. ki annak eddig közvetlen gyakorlatában volt. — Ugy hiszem hogy Sz. Lnek egy cikkkecskéjéből elég ennyi értelemferdítést fölmutatni annak tanúsítására, hogy rabula. De a' rágalmozó nevet is csak tartsa meg magának, mert hogy én valakit rágalmoztam volna, azt maga sem tudná Sz. L. egész cikkemből kimutatni; a' mit pedig föntebb róla iskola-rectorko-dása idejéből említették, arról az okleveleket, ha kíván-tatni fogja, a' t. szerkesztőséghez be fogom küldeni. — De igen is rágalmozott ő, jelesen rágalmozta lelké-szünet, kinek egyházi szóoklatáról ha oly nagy lenne a' reputatio, hogy teszem Albach mellett említ-tenék neve, akkor fel tudnám fogni, hogy Sz. L. e' vételemény megigazitani kívánta; de midőn a' dolog nem így áll, midőn közelünkben is sok más, például egy öreg urat (nevét nem mondom ki, mivel az Sz. Lre nézve aligha odiosum nem lenne) ezerszer inkább kigunyolhatna akárki: akkor nem mondhatni egyebet, mint hogy rágalmozó szándokból tetten lelké-szünet gunyai czéljává. Rágalmozta mérnökünket, ki mellékesen monda soha nem affectálta 's nem is viseli a' főmérnök nevet, 's elég nyomorult az, ki illy silány inventióival akar más tenni neveltségessé; — rágalmozta legtekintélyesb tisztviselőinket, 's rá-galmazó marad mindaddig, míg be nem bizonyítja az-on állítását, hogy azon tagviszátat után hitelesítve van, a' jobb föld szegényebbek mellőztével, a' kony-hára jövedelmező logikánál fogva gazdagabbnak ad-datott. Rágalmozó mindaddig, míg be nem bizonyítja, hogy a' mérnökünk ellen támadt ellenszenv oka, mi miatt t. i. a' többi nagyku városban tagosítás még nem történt; vagy talán az gerjesztett ellenszenvet ezekben a' tagosítás iránt, hogy nálunk Madarason hét év alatt — mióta t. i. a' tagosítás megtörtént, a' föld ára 100 mondd száz perccenttel növekedett? Rá-galmazó mindaddig, míg ellenem mint segédrendőr ellen be nem bizonyítandja, hogy én vagy a' másik rendőr néhány forintig vagy csak krig is bírságotlunk azt, a' ki saját földjén legeltetett. Rágalmozó mind-addig, míg csak be nem bizonyítandja, hogy az adó-kivetésben — bizonyosan nem más mint én a' jegyző — úgy jártam el, hogy a' vagyonosb polgár kevesebb adót fizet mint a' szegény. Ugyan Sz. L. ur! kérem önt, csak ezt bizonyítsa be, de ne az olvasó közönség előtt, mert oda nem tartozik, hanem tisztviselőim előt, és azonnal letételem velem a' jegyzői tollat, pun-ctum. Akkor aztán majd rá érek ön aprólékoszurdalásaira is válaszolni, nevezetesen megmutatni, hogy a' violentialis pör nem criminalis pör, 's hogy nem plagium az, midőn valaki a' forrást, miből valamit kölcsönzött, kimutatja, 's elmondja azt, a' mit nem

a' P. Hirlap hanem a' basa mondott először. Hicet. Kolozsy Lajos m. k.

Budapesti napló. (Jul. 17.én.) Mult hétfőn dí-szes ünnepélynek valánk tanuj; az nap tartaték nyilván-nyos vizsgálat a' Rössler Ágnes assz. leánynevelő inté-zetében; melyről a' szép vendégkoszoru megalégtlen távozott; mert sikerét látá a' kor igényeihez alkalmazott nőnevelési rendszernek; hol a' kiképezés elemei közt nemzeti a' főtenyező, 's minden tanulvány egy adatik elő, hogy jó a' hasznossal egyarányosan alkalmaztatván, ezek megszerzésével az új nemzedékből hasznos honleányok váljanak. A' társalgási modor nem szorítottatik idegenszerű korlátok közé 's az isméretek köréből nem záratik ki az, mi a' nőt egykor ügyes szorgalmas magy. háziasszony-nyá teendi. Illy intézet, mely napról napra kitünőleg gyarapszik, méltó ajánlást igényel mind azok előtt, kik zsenge reményeikben egykor az életboldogság eszkö-zőjét látni ohajtják. — Az idei műkiállítás megnyitott, 's már előnyeiben is szép sikert ígér; a' beküldött olajfest-vények száma eddig is túl van 250-en, 's köztük selejstet alig találhatni. Az egésznek czélszerű elrendezése Ma-raston ur érdemeihez tartozik. — Albani k. a. és Rovere ur az olasz ég dalmokai ámbár hétfőn bevégzék a' nemzeti színházban folyvásti tetszésben részesült vendégszere-peiket; tegnap ismét újra fölléptek 's hájesengéseikkel pusztában kiáltó szavaként hangzik el, mint már számta-lanszor történt, mindazok szózata, kik a' dal ígérzetét csak nemzeti édes hangokban akarák föl fogni, és addig kiabál-tak, míg a' vihar elvonult, — hogy a' esendben megpihen-hessenek. — Mondják az említett művészpár ezentul a' bu-dai színpadon lesz fellépendő. — Ismét egy bűvész van városunkban, bizonyos Risley nevezetű, ki erőnek ere-jével, azaz erómutatványival fogja elvarázsolni a' látogatók pénzét. — Most midőn állatkiazás elleni egyet hozatik létre, alig akadályozhatni azon kegyetlen báná-smódot, mellyel ember embertársa irányában viseltetik; ennek itt legközelebb két nevezetes példáját tapasztaltuk; egyik egy mesterinas, ki gazdájától valahova edényvel küldetvén, ennek véletlen eltörte miatt ollykegyetlenülös-zekinoztatott, hogy mindjárt kórházba kelle vitetnie; a' másik egy szegény napszámos, ki e' nagy hőségben a' polgári kórház közelében egy kis gödörben két napot föl-tött, 's csak miután lelkét kiadta, talált a' zsebében volt 5 frtért annyi irgalmat, hogy biztos helyre vitessék! — A' minap említettük leányfej-találáshoz kapcsolt eszme bor-zasztósága csak annyiban végződik, hogy később az e-gész test is megtalálattván, kiviláglott, hogy az eladott bonczetem volt, mellynek titkát a' holtarusok egyike ma-ga földözé föl, minthogy társával a' bérben nem egyen-lőn osztozott; egyébiránt megrovandó azon tett, hogy a' fej mindjárt másnap leborotváltatott, 's az orvosi kárhoz intézett azon kérdésnek: vajjon a' fej előlül vágatott é-le? igenlés esetében sokkal nehezebb volna ráismerni. Nem rég egy városi gyógyszerész elorzott lyányát hir-lapok után keresteté, mi által a' bűnyanu százsoroson nagyobbult; a' jelen test alkotása azonban, bár rendes, nem mutat olly regénynövevényekre, mint az illető k. a. — Minap czifra papírosból készített szivartárczákat látunk illy szeszélyes fölírással: Ennél jobb nincs! itten tehát szóban rejlik, ha rejlenék, az igazság. — Egy ember az itt volt lovagművész nevét így olvasá: Lejárás, 's a' le-járás eszméjénél fogva ama véleménye szerint híres ko-esist honvá fogadta. E' jámbor felebarátunk mégis több ügyeszeretettel gondolkozott mint azon lázvelők, kik min-den jövevénynek Magyarországhban keresik születéshe-lyét. — Selyemtenyészőinkre érdekesnek találjuk követ-kező tudósítást a' "Pester Zeitung" után közleni. A' mlgu k. helytartótanács tudat adja, hogy a' selyemgombolyítás ára Milanóban ez évre következőkben állapított meg: első osztályu gubókért, mellyekből 10 font meg 1 font se-lyemre, egy fontért: 36 kr. pp.; 2dik osztályuért, melly-ből 11 meg 1 fontra: 28 kr.; ismét másodrendűért, melly-ből 12 meg egy fontra: 26 kr.; mellyből 13 meg egy font-
ra: 24 kr.; harmadrendűekből, hol egy fontra 14 meg: 21 kr.; mellyből 15 meg: 19 kr.; alsóbbrendűért, 15 fontot számítván egy fontra: 14 kr. pp. — Ürményi József ed-digi alnádort, mint Tolnamegye kinevezett főispánját e' hét elején 50 tagból álló küldöttség (tisztelő meg e' me-gye részéről: a' küldöttek mindnyájan keleties pazarfő-nyű öltözethen jelentek meg, és szívesen fogadtatván a' Casinoteremben fényesen vendégeltettek meg.

Igazítás. Lapjaink 56. számában néhány sajtóhi-bát következőleg kívánunk kijavíttatni: 1so hasáb alólól 11ik sor: szerkesztő helyett: s z e r k e s z t ő i; 2ik hasáb fölülől 3ik sor: publicistájának helyett: p u b l i c i s t á j á n a k; 2ik lap 2ik hasáb alólól 39ik sor: fejtelemének he-lyett: fejtelemének; ugyanott 6ik sor alólól: t á n h a g y a s s é k k i; 3ik lap 1so hasáb 11ik sor: eszeleksi helyett e s e l e k s z i; ugyanott 49ik sor: esalatkozunk helyett: e s a t l a k o z z u n k; valamivel alább 53ik sor: ellenők helyett: e l l e n ű n k. Végre budapesti naplónk 17ik so-rában e' helyett látja tétessék: **látja el.** Egyuttal a' P. H. újdonság-írójának borda-furó kétyeit — mennyire tehetségünkben áll, eloszlatandók, nyilvánítjuk, misze-rint azon dolgozó társunk, ki lapjaink külföldi rovatát ke-zeli, szerkesztői hivatalunkban mindenkor pápa szem-nélkül szokott megjelenni; használ e' odahaza munka-közben illyet, vagy szinte otthon is üveg nélkül dolgozik, ez iránt őt — nem levén az ügy hivatalos — kérdőre nem vonhatuk; azonban békes jellemét ismérve hiszszük, hogy ha újdonságíró ur erre nézve tőle fölvilágosítást kíván, kandsága válasz nélkül nem hagyaték.

A m e r i k a.

A' Santa-Ana ellen indított pernek vége sok-kal szelidebb mint minőnek eleve hitték. A' congres-

sus april 16án egy határozatot bocsátott közre, hol a' vad alatti St. Ana és Canalizo tábornokoknak meg-engedtetik a' választás: vagy tíz évi száműzetés közt (mellyesetre dolgaik elrendezése végett nyolcz napi határidő engedtetik azoknak;) vagy a' törv. szék előtt indított és folyamatban levő pör itéletiieg eldön-tésének bevárása közt. Általános a' hiedelem, hogy az első választandják, nem sok okuk levén a' tör-vényszék kegyesebb eljárásában bizni. — Közép-A-merika tartományában ismét nyugtalanságok tör-tének, mellyek inkább népirányi, mint politikai te-kintetből kiemelendők. Carrera t. i. indiai és európai keverék-félvér 1838ban Guatimala város, és tarto-mány főnökévé emelkedett. Nyers, tudatlan, vagy inkább miveletlen, de erőteljes férfinak rajzolják őt, ki csak az aristokrata egyházi párt erejével ver-gődhettett főnöki méltóságra. Ezt azonban nem ug-yell érteni, mintha kirekesztőleg e' párt emelte vol-na őt 's tartotta meg kormányon; o' a' szabdságsovár indusok előtt általános népszerűséggel bírt, kiktől a' 's, szabad indusok királyának neveztetett. Guati-malában parancsnokká tétetett, de nyersesége 's értetlensége miatt tehetlen volt a' józan kormányzá-sra, ezt tehát a' tartománybeli egyháziak vitték az ő nevében, még pedig 1838tól fogva legújabb idő-
kig felakadatlantul. Némi aggodalmat ébreszte benne Mo-razan előde, kit a' szabadelmű creolok pártoltak, u-gyanazért azt, midőn a' tartományba viszszatért, hogy pártjának 'selveinek tulnyomó sulyt szerezzen, a-gyonlöveté. Ez idő óta Carrera uralkodását mi sem zavará, míg legújabbban egy új párt támadt ellene, melly minő elemekből áll, kutfők hiánya miatt nem tudhatjuk, de gyaníthatjuk: hogy a' boszút forraló creolok azok. Ezek San Salvador tartományban tul-sulyra kapván innen rontottak be Guatimalába, mint egykor Morazan. Ha júni. 12ig terjedő különféle hi-reknek hihetni, úgy köztük és Carrera közt több rend-beli ütközet történt, de a' győzelem szerencsége mindig ezen utóbbinak kedvezett; mellyen való örö-mét azonban nem kis mértékben zavará Montespának Nicaraguába történt rohanása, hol iszonyún ke-gyetlenkedett. Ezen rohanás az indusok és félvérűek ellen intéztetett, kik Carrera uralkodása óta tulnyomó erőre kaptak. Egyébiránt e' véres mozgalmak fő in-dítóinak a' közép-Amerikába kiküldött jezuíta téri-tők tartatnak! — James Buchanan az egyesült tar-tományokban statusminister Texas bekebelesítése kér-dését teljesen tisztába hozá, ez iránt tehát többé sem-mi kétség nincs 's nem sokára maga is a' bekebelesíté-
tet t l e g meg fog történni. Oregon kérdésével is éré-lyesen foglalkoznak az illetők, 's nem sokára minden akadály legyőzve leend. E' részben Angliának ellen-állása canadai tartományinak elvesztését vonná ma-ga után.

Spanyolország.

A' királynőt barcelonai mulatásában hivatalo-san meglátogató Martínez de la Rosa minister, kinek ide juthatási útjába gördült nehézségek neveztesbek, mint a' látogatás maga. Elindulása estéjén t. i. meg-betegült, 's e' miatt huzamos időig fel kelle hagynia utazásával; egészsége helyre jötével végre elin-dult, de Bujaroloznál kocsija feneketlen sárba söp-pedt, 's várakoznia kelle, míg 20 postalo és 5 ösz-vér befogatván onnét kivontaták (igylhát hatvanlapiosi szolnoki, poroszai 's t. cf. utainknak Spanyolország-ban mégis van mása!) Majd a' kiáradt Cinca folyó két napig tartóztatá vissza őt 's ekkor is csak lóháton és tapogatózva haladhatott a' feldagadt, rendezetlen apró folyamokon keresztül. Minden hidnál le kelle szállnia 's félénkléptekkel gyalog átmennie, mert a' jó lidak Spanyolországban (nálunk is) csak gyeren al-kalmazott fényűzési czikkek! Végre csakugyan el-juta Barcelonába, a' királynőnél kihallgattatást nyert, kinek hathatós szavakkal javaslá: hogy don Carlos flához ne menjen nőül. — Madridban június 27én este heves népmozgalmak mutatkoztak, miket még inkább ingerelt a' kormánynak katonai erővel történt rögtöni rendelkezése. Az örállomások mindenütt megkettőztettek, a' katonai szállásokon az osztályok fegyverben virasztottak; több hadi tiszt hivatalától megfosztatott. A' Puerta del Sol mellett a' nép össze-csoportosult, de nem leheté tudni: vajjon benne a' carlistáktól, v. pedig exaltadóktól kell-e tartani; ké-sőbb azonban némelly kiáltások voltak hallhatók, mintha a' nép az 1812iki alkotványt akarná vissza-állítani. Összeesküvés hírek szájról szájra terjednek. — A' Gaceta-ban a' kereskedési ügyminister egy ren-delvénye közöltetik, melly szerint a' szokásos bör-zejatekok korlátoztatnak, minthogy már általok több

család végkép tönkre jutott, nemkülönbén a' pénzügy-minister által ujabbán behozandó kereskedés- és iparadó jelentetik.

Franciaország.

Gr. Fracis de Montholon Sémonville híres keleti utazó, 's a' Notice sur l'Inde szerzője maj. 26án Beyrutban meghalálozott. — Jnl. 1jén a' követeknél a' rouen-havrei vaspályától Dieppe és Fecamp felé 's a' marseille-avignoni pályától Aix felé vezetendő mellékvonalak építtetése 229 szóval 7 ellen fogadtatott el. — Jul. 2án 212 szóval 20 ellen megengedettett a' párisi fő bankhivatalnak Algierben egy fiók-bankintézet állítása, némi intézkedések tétetvén még a' különféle vaspályákra, 's az ezekről szóló törvények és kezelések nézve — azonnal megkezdé a' kamra utolsó fagialkozását — t. i. a' bevételi budgetről tanácskozást, melyet az előterjesztett javaslat szerint julius 3án 340 szóval 20 ellen el is fogadott. Ekkép a' kamrák ez évi munkálatai befejeztetvék; a' bezáró ülés legközelebb napokban fog tartatni. — A' paireknél a' júliusi évnapok megünneplésére kért 200 ezer fr. 98 szóval 4 ellen megajánlatott 's a' különféle erősítvények javíttatására fordítandó 18 millió 140,000 fr. is 94 szóval 4 ellen szinte megadatott. — A' Courier de Bordeaux jul. 3áról mint bizonyost jelenti, hogy a' marokkai császár jun. 18án a' marokkai ministerek és a' francia biztosok által kötött szerződést megerősíté, mellyben az algiri birtokok és marokkai császárság közti határvonalak jelöltetnek ki. Abdelkader teljesen megbukott 's legalább is két évre (?) leend szüksége, hogy ismét alkalmatlankodhassék. — Jul. 4én tartott követkamrai ülésben — melly azonban nem tartatik rendes ülésnek, Remilly indítványt terjesztett elő a' k u t y a a d ó r u l, (nálunk ez uton sok pénz jöhetne be) de a' pénzügyminister ellen-

szegülése miatt nem fogadtatott el, ki e' tárgyban a' kormány által javaslatot ígért előterjesztetni. — A' kamrák valószínűleg jul. 20án fognak bezaratni. A' követek 146 nyilvános ülést tartottak, 's 42szer vonultak magányülésekre. 109 közönséges és 94 magányérdekű törvényjavaslatot szavazott meg, 's a' két utóbbi budget-összeg oda számláltával országos czélokra 1,727,999,073 frankot ajánlott meg. (Vajjon szavazunk e' ennek egy tizedrésziére mi szegény magyarok valaha?)

Anglia.

Jun. 30án a' felsőházban a' maynoothi 's más 79 bill, melyeket mindkét ház már megvitattott 's elfogadott, erősített meg királyi szentesítéssel; ezután a' skott bankról szóló (javaslat vétetett elő, 's 47 szóval 15 ellen elfogadtatott. Ugyane napon az alsóházban az irlandi közoktatási ügyet tárgyzó javaslat hozaték szönyegre, melly heves vitára ébreszté a' szónokokat; erre főokot a' jelen volt rend O'Connell szolgáltatott. Shmitt O'Brien több önbeli módosítást terjesztene elő a' billjavításra nézve, ha csak távulról reménye lenne is azoknak egyikét vagy másikat létesíthetni; de a' többség elfogultsága sokkal konokabb, sem hogy a' kísérlet sikerrel ajánkozhatnék; szónok elmondá, hogy e' javaslat sem a' római, sem a' prot. vallásnak részire nem biztosít valódi erkölcsi nevelést; 's az irlandi papság ünnepelesen kijelenté, hogy általa mind val a l l a s mind erk ö l e s i s é g veszélyeztetni fog. 'S midőn a' nevezett bill 10ik §. olvastatott, felkelt O'Connell, egy csomó petítiót nyújtott 300 ezer aláírával ellene be, kijelentvén: hogy e' bill vallástalan; semmi tekintetben sem tényleges (positiv), sőt több oldalról nemleges (negativ); Irland tehetősb birtokos osztályát a' protestánsok teszik, gazdagságuknál fogva tehát ők tulnyomó sullyal bírnak, következőleg

ha e' javasolt rendszer megállapíttatnék, természetes következése az lenne, hogy minden kath. nevelő intézetben három vagy négy protest. tanítósék emeltetnék, 's ez a' mellözötték résziről csak irigységet és boszuállást idézne elő. Szóló e' billt sehogy sem pártolhatja. Russell l. az irlandi főpapok ovását mindenesetre tekintbe veendőnek akará e' kérdésben, azért módosítványt indítványzott, miszerint a' tanulóknak vallási neveltetésök végett a' kormány pénzajánlást kérjen, mellyen a' vallási oktatás eszköztessek. Erre Graham felvilágosítólag válaszolá: hogy a' kérdés alatti billnek tulajdonképi iránya v i l á g i n e v e l é s vagy tanítás, de könnyítve van egy záradék által a' vallási is. Russell jobbitványa a' bill alapelveivel nincs összhangzásban, mellyeket igazságosabbaknak állított lenni a' módosító lordéinál; e' vitákban Shiel is részt vón, beszéde kevés fontosságú, megemlítő az azon módosítása, miszerint erkölcsi nevelés tekintetében az oxfordi és cambridgei egyetemen több garázdaság és erkölestelenség vitetik véghez, mint egész Európának valamennyi más egyetemeiben; végre Russell módosítványa szavazatra bocsátatott 's ellene 117, mellette 42 olvastatott, 's ekkép 75 ministeri többséggel elbukott. — Legközelebb egy angol egyházi lelkész áttért a' kath. szertartásra, melly lépésre hét évig készült 's e' közben egy templo mot építtetett, melly hét ezer ft strbe került; rövid időn más hat lelkész követendi őt; az alsóház egyik vallásos tagja ez okból transitus-nehezítésre (más vallásrai térés) czélzó javaslatot fog a' ház elibe terjesztetni. — Aberdeen l. megtagadá a' spanyol követválti kormánya nevében tett abeli kívánatát, hogy a' cubai és portoricoi czukorkészítvény az angol kikötőkben hasonló bevételi vámalá vettessék, mint az egyesült tartományoké és a' venezuelai készítvények.

57dik szám.

É R T E S Í T Ő.

1845.

Gőzhajózási jelentés.

I. Dunai gőzhajózás.

Mindennap indul egy hajó Bécs felé — reggeli 7 órakor. Hetenként négyszer, u. m. vasárnap, kedden, szerdán és pénteken reggel 4 órakor Zimony felé.

A' Pestről julius 13án, 's 27kén Zimonyba induló gőzösek az oláh; a' julius 6án 's 22kén indulók pedig a' török részeni közlekedést egész Konstantinápolyig eszközlik. Zimonyból Orsovára minden kedden és pénteken indul egy gőzös.

II. Tiszai gőzhajózás.

Minden hétfőn, a' Pestről indult gőzös megérkezte után, indul egy gőzös Ujvidékről Títel felé, 's innen Szegedre, hol szerdán este meg is érkezik.

A' dunai éstiszai gőzhajózásról szóló részletes kimutatás, mint szinte az illető árvatok jegyzékei mindenkor kaphatók a' gőzhajózási hivatalban. Pest julius 1jén 1845. A' gőzhajózási hivatal 2 4

Hazai készítvények.

Weisz B. és társa kereskedésökbe (nagyhidutca, saját háza 678 sz.) nagybani eladás végett bizománykép következő höní czikkeek érkeztek:

Vászon,	Barége,	} nyári
Asztalnemű,	Gyapju- és	
Drill,	Gyapot-szövetek	
Gradel,	Nadrág 's	
Nagykendők	Mellény-kelmék	
- 's különféle É k s z e r n e m ű e k.

Figyelmeztetés.

A' pozsony-nagyszombati első magyar vasútvállalat azon f. részvényesei, kik 1845ki május 2kán kitűzött, 's 1845ki június 15kén lejárt fizetési idő alatt a' 10 ptes illetőséget vagy is minden egyes részvény utáni 20 p.ftot le nem fizették, ebeli kötelezettségöknek legfőljebb

1845ki augusztus 15kére eső péntekig!

lerovására annál inkább fölhívatnak, mivel különben az alapszabályok 7 §nak értelmében részvényjogaiktól elesnek, 's addig tett részletfizetéseik — kitöröltetvén az illető részvények — a' társaság köztulajdonául fognak tekintetni. Pozsony jul. 15kén 1845. A' pozsony-nagyszombati első magyar vasút-vállalat igazgatósága nevében

Kohlmann Fr. titoknok. Sárkány Károly igazgató. Reidner igazgató.

Gyáralapító társaság. A' t. cz. részvényeseknek emlékeztükbe hozatik, miként a' legközelebbi részlet-befizetés f. e. septemb. 1ső napjától bezárólag september 15keig fog történni, melly az alapító részvényesekre nézve harmadik, a' későbbi részvényesekre nézve pedig második befizetési határidő leend. Figyelmesekké tételnek egy uttal a' t. cz. részvényesek az alapszabályok 11ik §ának a' befizetési biztosítást tárgyzó rendelkezésére. Kik ezután csatlakoznak a'

társasághoz részvényesekül, a' már lejárt részleteket azonnal tartoznak befizetni, például, kik a' jövő szeptemberi határidő lejártáig irnak alá, két, — kik azután irnak alá, a' decemberi befizetésekor három részletet tartoznak egyszerre befizetni. Befizetések történnék Pesten a' pénztárhivatalban (Szel-utca gr. Pejacsevich ház 2ik emelet) Pest julius 15én 1845. A' gyáralapító társaság igazgatósága (1—3)

Nyilatkozat. Alulírt ugyanazon téren, hol 1843dik évben a' viszonyok bonyolodott állásában testvérei képeben is, akkor még Eördegh, most Abrányi Alajos testvér ellen közös birtokuk irányában fellépni szükségesnek vélte; most miután ő a' Sz. Gy. Abrányi fiágot illető jószágra nézve említett testvérével meg egyezett, 's ezenkívül a' mgos Vay családtól visszanyert mind két ágat illető birtokokra nézve is ő, 's több testvérei is Alajos testvérral örök egyezésre léptek, ez által a' testvéreknek ellene minden további keresetük megszűnt. Kéztudomásra juttatni méltányosnak tartja, hogy a' fennemlített birtokokban Alajos testvéreknek joga és tulajdona erőteljes és fei nem zavarható. Eördegh Péter, 1-3

† **Bírói árverés.** Tettes Pest vármegyébe keblezett Farnos helység határában Péchy örökösöktől bíróiképen lefoglalt 67 hold kaszálóból annyi, mennyi a' tartozásból még há ralevő mintegy 2800 v.ft kielégítésére megkívánatni fog, folyó évi augusztus 2ik napján a' hely színen reggeli 9 órakor tartandó árverés utján el fog adatni. A' venni szándékozók tehát meghívatnak, hogy a' fénirt napon és órában a' hely-égházánál megjelenni ne terheltesenek. Kelt Pesten julius 4. 1845. Z l i n s z k y János végrehajtó főszolgabíró. 3—3

† **Vasgyár-ügyelő kerestetik.** Tek, Biharmegyében Nagy-Várád és Erdely fele 10 mérfolyayire fekvő petrózi vasgyárba egy gyárügyelő (Büttenmeister) kerestetik, ki a' bányaszatban 's vasgyártásban minden részében műtanilag és gyakorlatilag kiképezetve 's ez utóbbi iparágban közelebb történt javításokba levén avatva: magyarul, németül tökéletesen beszéljen sirjon, e' fölött oláh nyelven is értekezhessek. Ezen hivattall 400 pengő forint évi fizetés, továbbá szántuli 4 jutalomdíj a' tiszta jövedelemtől számítva szabadlakással 's tűzfával öszszeköttetvék.

Műértők, kik magokat e' hivatalviselésre képeseknek érzik 's azt hajtják, sziveskedjenek szükséges bizonyítványokkal ellátott jelentéseket f. e. augusztus végeig beküldeni Nagy-Várádon keresztül Petróza Kisztlér János, vasgyár-tulajdonoshoz. 3—6

A' pesti királyi tudomány-egyetem kórházi fehér-ruháinak mosása iránti árverési hirdetés.

Folyó 1845. évi július hava 28kán délutáni 3 órakor az egyetemi orvosi kar épületében, hatvani utcában, tartandó nyilvános árverés utján, az egyetemi kórházak fehér ruháinak mosása, mely-lyek száma hetenként általányosan véve

Statuspapir- és részvény-árkelet. Bécs, jul. 12én,		
bankrészvény:	1634 1/2 fr.	pesti lánchid-részvény 100 fr. 132 fr.
1834ki 500 p.ftos kölesön:	797 1/2 „	bécs-glognitzi vasút 100 fr. 146 1/2 „
1839ki 250 p.ft.	325 „	pozsony-nagyszombati
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	56 1/2 „	középponti
es. kir. arany agio 100tul:	2 1/2 „	duna-gőzhajózási